

รองผอ.ลัสดา กองคำ

โรงเรียนกัลยาณวัตร

ดิฉันลัสดา กองคำ เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนกัลยาณวัตร จังหวัดขอนแก่น สังกัดสพม.ที่ 15 ซึ่งโรงเรียนกัลยาณวัตรนี้เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

เราจะต่อยอดอย่างไรที่จะทำให้เศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืน ทางมูลนิธิสยามกัมมาจลพยายามจะเสริมแรงพวกเรา เสริมพลัง จัดไปอบรมสัมมนาเผยแพร่ให้เราตระหนักให้เรารู้ถึงแก่น เราได้รับความร่วมมือจากสยามกัมมาจลที่นำเราไปอบรมทุกปี เดียวก็เอาผู้บริหารของเราไป เดียวก็เอาครูของเราไป คือไปเสริมแรงและทำนุบำรุงวิทย์ต่างๆ ที่มีความสำคัญมาเล่าให้ครูเราฟัง มาทำให้เกิดองค์ความรู้ต่างๆ ที่จะไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนของเรา อันนี้เป็นตัวที่เสริมแรงให้เราตลอดเวลาก่อนที่เราจะเข้าไปสู่ศูนย์การเรียนรู้

หลังจากนั้นก็จะมีแม่ข่ายให้เรา แม่ข่ายเราตอนแรกอยู่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ต่อมาก็มาร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผลสุดท้ายมาเป็นมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อยู่ตรงไหนก็ตามโรงเรียนของเรา มีหน้าที่อย่างหนึ่งคือเราต้องไปร่วม เพราะเราเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ถ้าเราขยายผลได้มากเท่าไร นักเรียนเรา 3,800 คนต้องได้หมด ผู้ปกครองของเรา 3,800 คนขยายออกไปอะไรเกิดขึ้นคะ

เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เราตระหนักทุกคนในโรงเรียน คุณครูของเราก็มีความตระหนัก นักเรียนของเราก็มีความตระหนัก ตรงนี้ที่เราทำให้ประกายของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ขาดหายไปจากโรงเรียน เนื่องจากว่าโครงการกิจกรรมอะไรต่างๆ เวลาเราทำจะต้องมีการตอบคำว่าพอเพียงอยู่เสมอถ้าเราใส่พอเพียงเข้าไปข้างใน เด็กก็จะคิดว่าทำไมคุณครูต้องเอาพอเพียงมาใส่ข้างใน ตรงนี้มันจะเป็นส่วนที่ทำให้เด็กซึมซับ เพราะปรัชญานี้เป็นนามธรรม เวลาเราเอามาออกสู่การปฏิบัติ เราต้องซึมซับ ซ้ำๆในห้องเรียน กำแพงโรงเรียนส่วนนี้จะมีเศรษฐกิจพอเพียงทั้งหมด ขึ้นบันไดไปเห็นเลยคะ คุณครูอัมพรซึ่งเป็นหัวหน้าศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงจะติดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไว้หมดเลยคะ แม้แต่เรื่องโทรศัพท์ เวลาใช้โทรศัพท์นักเรียนใช้โทรศัพท์อย่างไร ซึ่งคุณครูอัมพรได้มาจากนักเรียนร่วมกันสังเคราะห์ออกมาว่า นักเรียนใช้โทรศัพท์อย่างไรที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พอวิเคราะห์ออกมาเสร็จ คุณครูอัมพรก็จะไปติดป้ายให้นักเรียนคนอื่นที่ยังไม่ได้วิเคราะห์ได้อ่านประจำ พออ่านเขาก็จะซึมซับ นักเรียน ม.1 เข้าใหม่ก็ไปอ่าน ซึ่งตรงนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เราขยายอยู่ตลอดเวลา

โรงเรียนของเราจะไปทำแปลงเกษตรไม่ได้ เนื่องจากว่าพื้นที่ของเราแค่ 19 ไร่ เราก็ทำในส่วนนี้คือพัฒนาจิตใจนักเรียนให้อยู่อย่างพอเพียง เพราะฉะนั้น อัตลักษณ์ของโรงเรียนที่เราประเมิน สมศ. ไปเมื่อปีที่แล้วรอบที่ 3 นั้น เราใช้อัตลักษณ์คำว่า “นักเรียนพอเพียง” และเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของเราคือ “โรงเรียนพอเพียง” ตรงนี้เป็นส่วนที่ภูมิใจที่สุดเลยคะปีที่แล้ว เพราะว่าถ้าสมศ.เข้าไป ให้มองภาพโรงเรียนสิคะว่าครูทุก

คนต้องช่วยกันถึงจะผ่านการประเมินสมศ. เพราะฉะนั้นคำว่า “พอเพียง” ในโรงเรียนรับรองเลยคะว่าไม่มีใครไม่รู้จัก ทุกคนจะรู้จัก เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็เกิดการขยายผลเผยแพร่อยู่ในโรงเรียนของเราทั้งหมด

สำหรับการเป็นศูนย์การเรียนรู้ เมื่อได้เกณฑ์กำหนดแล้ว ทางมูลนิธิสยามกัมมาจลก็ประสานงานผ่านพวกเราว่าอยากให้โรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ หรือไม่ และจะให้ผ่านการประเมินก็ออกไปนิเทศก์ให้กับพวกเรา พอนิเทศก์เสร็จก็เอาเครื่องมือนี้มาวิเคราะห์กันว่าเรามีอะไรบ้างที่มีสมบูรณ์แล้ว อันไหนที่ยังไม่สมบูรณ์เราก็เติมเต็มเข้าไป แต่ส่วนนี้ถ้าท่านดูที่เกณฑ์ ท่านก็จะมองภาพได้ทันทีว่าโรงเรียนเราทำอยู่แล้วแต่อาจจะยังไม่ครบวงจร เราไปเติมเต็มเพิ่มขึ้นให้ครบวงจร ท่านก็จะสามารถผ่านกระบวนการศูนย์การเรียนรู้ได้ นี่เป็นส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งที่จะทำให้เศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนก็คือ ทีมเราเป็นทีมที่เข้มแข็งมาก เวลาที่จังหวัดหรือว่าเขตจะทำเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เอกลักษณ์ของเราคือทุกคนจะต้องเรียกชื่อโรงเรียนกัลยาณวัตรทันที เพราะฉะนั้นทีมเราจะสามารถออกไปเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียนต่างๆ หน่วยงานเอกชน หรือ อบจ.ที่อยู่ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งทีมเราก็จะไปขยายผลให้กับโรงเรียนต่างๆ ตรงนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืน นอกจากนี้ เรายังขยายให้กับเครือข่ายเราอีก ถ้าเราทำความเข้าใจแบบนี้นะเรื่อยๆ รับรองเลยว่าเรื่องแบบนี้จะซึมซับ

และมาวันนี้ ดิฉันก็ประทับใจ ดร.ฤทธิไกรแล้วเพราะท่านเป็นนักวิทยาศาสตร์ เวลาท่านใช้คำพูด ลองสังเกตสิคะ คำถามจะเกิดขึ้น เรานั่งเก้าอี้ท่านถามเลยว่าเราได้อะไรจากการนั่งเก้าอี้ ถ้าเราเอาไปถามเด็กบ้าง เด็กจะเกิดอะไรขึ้น คราวที่ปฐมนิเทศนักเรียน ดิฉันลองใช้หลักนี้ดู นักเรียน 500 คนไม่มีใครว่างนอน โดยดิฉันบอกนักเรียนว่าครูขอคำตอบคำตอบเดียวว่า “ถ้านักเรียนไม่ได้มาโรงเรียน 1 วัน นักเรียนจะพลาดอะไรไปบ้าง” ขอคนละคำตอบ นักเรียนตอบห้ามซ้ำกัน เด็กตอบสนุกสนานมากเลยและไม่ว่างนอน บางทีพูดออกมาแบบเด็กคิดนอกกรอบ เราอย่าให้เด็กคิดอยู่ในกรอบ ให้เขาคิดนอกกรอบได้ พอคิดแล้วเราจะรู้ทันทีว่าเด็กคนนี้มีความคิดสร้างสรรค์อะไร เราต้องสอนนอกกรอบตอนนี้นะ แม้แต่เราวันนี้ ดร.ฤทธิไกรถามก่อนเลยว่า “ท่านคาดหวังอะไร” ให้เราเขียนก่อนนะ คือตรงนี้ถ้าลองนำไปสอนในห้อง เด็กจะเกิดความคิดและเขาก็จะตื่นตัวในการเรียนตลอดเวลา เพราะฉะนั้น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็เช่นเดียวกันว่าถ้าเรานำไปใช้บ่อยๆ ท่านจะเห็นว่าหลักปรัชญานี้เป็นหลักที่เพิ่มพูนไม่ว่าจะเป็นด้านคนดีก็เพิ่มพูนมีคุณธรรมจริยธรรม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนคนอื่น ก็จะเข้าไปในตัวเรา ได้ความรู้โดยปัญญา ซึ่งตรงนี้ “เก่ง ดี มีสุข” ก็จะสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพราะฉะนั้น ถ้าเราใช้ตรงนี้ไปจับหลักของโรงเรียน ทางด้านผู้บริหารก็นำไปใช้ด้านบริหาร ครูก็นำไปใช้ในชีวิตและการจัดการเรียนการสอน นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เราต้องซึมซับเข้าไปโดยมีความรู้สึกว่ามันเหมือนสิ่งที่เอาไปเติมอีก โรงเรียนจะบริหารเอาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปสู่โรงเรียนให้เหมือนกับว่าซึมซับอยู่ในการบริหารทั้งหมด ถ้าเป็นแบบนี้แล้วจะทำให้เราทำงานมีความสุข แต่ถ้าไปบอกครูว่า “วันนี้เราจะมีนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามา” คุณครูจะมีความรู้สึกที่ท่านผู้บริหารเอาอะไรมาให้กับโรงเรียน แต่ถ้าเราซึมซับเข้าไป บอกว่าเอาไปทำอย่างไร เอาไปใช้

แบบไหนในการจัดการเรียนการสอน มันจะเป็นวิธีที่เขาจะเอาไปจัดการเรียนการสอน จะทำให้การดำเนินการนี้ประสบความสำเร็จ สุดท้ายก็คือ ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างและร่วมแก้ปัญหา เราจะประสบความสำเร็จทั้งหมด

ถอดบทเรียนโดย อ.ฤทธิไกร ไชยงาม

ผมจับและเห็นอะไรซ่อนอยู่ไปหมดเลย คำที่ผมโน้ตไว้ เราไม่ได้ไปทำกับใคร ไม่ได้ไปทำสร้างศูนย์การเรียนรู้ ไม่ได้ไปทำเกษตรทฤษฎีใหม่ แต่ท่านบอกว่า “เราทำกับจิตใจ” เป้าหมายชัดมากเลยนะ เรากำลังพูดถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลจะประเมินสำเร็จผ่านเป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ แล้วถ่ายทอดได้จริงหรือไม่ ปลายทางอยู่ที่ใจ คำนี้ท่านเน้นว่าอยู่ที่ “ใจ” และมีคำหนึ่งพูดต่อว่า เราทุกคน เน้นคำว่า “ทุกคน” ทั้งนักเรียน ทั้งครู ผู้อำนวยการ ทุกคนในโรงเรียนตระหนัก อันนี้เป็นการบ้านสำหรับโรงเรียน 15 โรงเรียน ทำอย่างไรให้ทุกคนตระหนักได้ทั้งโรงเรียน ท่านเขียนไว้นะครับ คราวนี้คำหนึ่งที่ชัดมากเลย ทางโรงเรียนได้กำหนดเป็นอัตลักษณ์จนกลายเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์คืออัตตา เป็นตัวตนของโรงเรียนเลยว่าเราเป็นอย่างนี้แหละว่า นักเรียนพอเพียง โรงเรียนพอเพียง ชัดมากในระดับผู้บริหารว่าโรงเรียนเราจะเป็นอย่างนี้กำหนดอัตลักษณ์เลย เวลาคนถามว่าเดี๋ยวจะไปดูเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปโรงเรียนกัลยาณวัตรสิ กลายเป็นเอกลักษณ์ เอกลักษณ์คือสิ่งที่มันเหมือนกัน ถ้าผู้บริหารกำหนดอย่างนี้ผมว่ามันก็ชัด ทุกคนในโรงเรียนจะตระหนักว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสำคัญ มีอีกคำหนึ่ง คำว่า “ครบวงจร” ท่าน ผอ.วัฒนชัยบอกว่า “ต่อเนื่อง ดูแลแก้ไขทันที” ตรงนี้เพิ่มเข้าไปอีก ครบวงจร เมื่อไหร่ที่ท่านกับออกมาอยู่ว่าทำให้ครบวงจรคือวงจรเขาทำอยู่แล้ว มันมีการทำอยู่แล้วแต่ท่านไปทำให้มันครบวงจร ในทางฟิสิกส์ ขอยกตัวอย่าง ทำไมจักรยานต้องทำล้อเป็นวงกลม เพราะว่าเมื่อไหร่ที่มันกลมมันจะกลิ้ง เวลามันกลิ้งมันใช้พลังงานน้อย มันเป็นวงจร ถ้าเป็นพับๆ บั่นได้ มันต้องปั่นปาย แต่ถ้ามันกลิ้งๆ มันใช้พลังงานน้อยในการขับเคลื่อน และมันเลื่อนไปได้เองด้วย อันนี้คือความสัมพันธ์ของคำว่า “วงจร” ท่านพูดออกมาว่าท่านยกตัวอย่าง วิธีการถาม และตรงกันทุกโรงเรียนนะครับ ขอยืนยันท่าน ผอ.แกนนำทั้ง 15 โรงเรียนที่เวลาขับเคลื่อนว่าครูใช้คำถามเพื่อให้เกิดการคิด ทำไมไม่ต้องคิด เพราะว่าเราจะให้เขาตีความเป็น การศึกษาตอนนี้ไม่ได้ปล่อยให้เด็กอยู่นิ่งๆ แต่ต้องการให้เขาคิดเป็น สวนทางกับไม่สมเหตุผลสมผล มีแต่บอกให้เขาจำให้เขารู้แต่ไม่ให้คิด สิ่งที่ทำให้คิดคือ “คำถาม” ตรงกันทั้ง 6 โรงเรียนนะครับ คำต่อมาท่านใช้คำว่า “ชิม ชั๊ป” อันนี้เป็น key word ชิมชั๊ปหมายความว่าท่านไม่ได้ไปเปลี่ยนทีเดียว ท่านค่อยๆ เปลี่ยน ค่อยๆ เสริมสิ่งที่ยังไม่ได้เป็นวงจรให้ครบวงจร คือต้องเห็นภาพรวมว่าตรงไหนขาด ท่านผู้บริหารต้องเห็นภาพรวมว่าตรงนี้นั้นยังขาด ยังกลิ้งไม่ได้ เพราะว่าตรงนี้ยังไม่ครบ และอันสุดท้ายเน้นเลยว่าต้องร่วมกันทั้งโรงเรียน เป็นประเด็นที่เสริมและสมบูรณ์ขึ้นเรื่อยๆ กับองค์กรของผู้บริหารที่ต้องกลับไปเป็นการบ้าน เป็นการบ้านที่เป็นรูปธรรม ขับเคลื่อนใหม่